

Екологічна складова є необхідним, з огляду на світові тенденційні процеси, зміну ринкових відносин внутрішнього середовища функціонування сільськогосподарських товаровиробників, фактором ефективного використання агроресурсного потенціалу. Еколого-економічне забезпечення процесу вирощування сільськогосподарської конкурентоспроможної продукції передбачає ведення економічно вигідного господарювання аграрної сфери виробництва з врахуванням та використанням науково обґрунтованих безпечних для життєдіяльності людини та навколишнього природного середовища технологій. Еколого-економічне забезпечення конкурентоспроможності продукції рослинництва сприятиме розвитку галузі рослинництва, конкурентних відносин внутрішнього ринкового середовища діяльності аграрного сектору економіки, формуванню експортних можливостей економіки країни. Задоволення цих потреб спричинить підвищення ефективності та прибутковості сільськогосподарського виробництва, що сприятиме розвитку сільських територій та підйому рівня життя сільського населення, поліпшення загального добробуту громадян, зміцнення експортного потенціалу держави та забезпечення продовольчої безпеки країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Канінський М.П. Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на основі маркетингу / М.П. Канінський // Економіка АПК. – 2009. – № 3. – С. 141–144.
2. Управління конкурентоспроможністю підприємства / С.М. Клименко, Т.В. Омеляненко, Д.О. Барабась та ін. – К.: КНЕУ, 2008. – 520 с.
3. Рудьєв В.А. Конкурентоспроможність плодів і ягід. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2007. – 315 с.
4. Нечипорук А.А. Формування системи норм і нормативів у рослинництві // Вісник Державного вищого навчального закладу «Державний агроекологічний університет». – 2006. – № 1. – С. 245–253.
5. Портер М. Конкуренція: Пер. с англ. – М.: Издат. дом «Вильямс», 2003. – 496 с.

Составные обеспечения конкурентоспособности продукции растениеводства

Е.Ю. Киричок

Расширено понятие конкурентоспособности продукции растениеводства. В статье анализируется влияние современных мировых тенденций, конкурентных отношений внутренней среды функционирования сельскохозяйственных товаропроизводителей и наличие ресурсного потенциала на обеспечение конкурентоспособности продукции растениеводства.

Ключевые слова: конкурентоспособность продукции растениеводства, факторы, показатели, эколого-экономическое обеспечение, качество, продовольственная безопасность.

Components of competitiveness providing of products of plant-growing

О. Кurychok

The concept of competitiveness of products of plant-grower is extended. The influence of modern world tendencies, relations of competitions of internal environment of functioning of agricultural producers and presence of resource potential on providing of competitiveness of products of plant-growing is analyzed.

Key words: competitiveness of products of plant-grower, factors, indexes, ecological an economy of providing, quality, food safety.

УДК 631.11 / .173(477)

НЕПОЧАТЕНКО А.В., здобувач

Науковий керівник – **ПІДЛІСЕЦЬКИЙ Г.М.**, д-р екон. наук, чл.-кор. НААНУ

Білоцерківський національний аграрний університет

АНАЛІЗ СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ТЕХНІКОЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Проведений аналіз кількісно-якісного стану забезпеченості основними видами сільськогосподарської техніки аграрних товаровиробників України та виявлена динаміка його зміни протягом років. Розглянуто та проаналізовано динаміку виробництва основних видів техніки вітчизняними підприємствами сільськогосподарського машинобудування.

Ключові слова: матеріально-технічна база, забезпеченість сільськогосподарською технікою; машинно-тракторний парк, виробництво техніки.

Постановка проблеми. Останнім часом в агропромисловому комплексі України намітилася чітка тенденція до різкого погіршення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Так, потреба сільськогосподарського виробництва у більшості видів техніки на сьогодні задоволена ледве наполовину. При цьому переважна її більшість фізично та морально зношена, що безумовно впливає як на кількісні, так і якісні показники виконання машинно-технологічних

операцій, що в кінцевому підсумку призводить до значних втрат продукції, зниження її якості та рентабельності виробництва.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з технічним забезпеченням сільськогосподарських товаровиробників у сучасних умовах господарювання, знаходять своє відображення в наукових працях таких відомих вітчизняних вчених: Я.К. Білоусько, В.Г. Більський, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, В.П. Ситник, В.С. Шебанін та ін.

Метою роботи є дослідження кількісно-якісного стану забезпеченості основними видами сільськогосподарської техніки аграрних товаровиробників України та виявлення динаміки змін протягом років.

Результати досліджень та їх обговорення. За даними Держкомстату України, тільки за останні три роки наявний машинно-тракторний парк сільськогосподарських підприємств щорічно зменшувався на 8,9-14,5 тис.шт. тракторів, 1,9-3,2 тис.шт. зернозбиральних комбайнів, 0,7-1,1 тис.шт. бурякозбиральних машин, 1,0-1,6 тис.шт. кормозбиральних комбайнів, 3,3-5,9 тис.шт сівалок тощо (див. таблицю 1).

Разом з тим, розрахунки показують, що для забезпечення технологічних потреб сільського господарства на сьогодні в країні не вистачає як мінімум 44 % тракторів та 52 % зернозбиральних комбайнів [1, с.92].

Таблиця 1 – Наявність основних видів техніки в сільськогосподарських підприємствах України*

Показники	Роки							2009 у % до 1991рр.
	1991	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
Трактори **, тис. шт.	497,3	318,9	216,9	201,3	186,8	177,4	168,5	33,9
Кількість тракторів на 1000 га ріллі, шт.	14	11	11	10	10	9	9	64,3
Зернозбиральні комбайни, тис. шт.	105,2	65,2	47,2	44,3	41,0	39,1	36,8	34,9
Кількість зернозбиральних комбайнів на 1000 га зернових (без кукурудзи), шт.	8	6	5	4	4	4	3	37,5
Кукурудозбиральні комбайни, тис. шт.	15,3	7,9	4,8	4,2	3,6	3,2	2,9	18,9
Кількість кукурудозбиральних комбайнів на 1000 га посівів кукурудзи, шт.	12	8	5	4	2	2	2	16,7
Бурякозбиральні машини, тис. шт.	19,8	13,0	8,5	7,7	6,6	5,8	5,1	25,8
Кількість бурякозбиральних машин на 1000 га посівів цукрових буряків, шт.	12	16	17	12	13	18	18	150,0

*Джерело: розраховано за даними Держкомстату України

**Трактори всіх марок, включаючи трактори, на яких змонтовані машини.

Аналізуючи дані таблиці 1, бачимо, що за період 1991–2009 рр. наявна кількість тракторів, що знаходились у розпорядженні сільськогосподарських підприємств, зменшилась майже у 3 рази і становила у 2009 році 168,5 тис. шт., розрахункова кількість тракторів, що припадає на 1000 га ріллі за цей період зменшилась майже у 2 рази (з 14 шт. у 1991 році до 9 шт. у 2009 році); кількість зернозбиральних комбайнів зменшилась майже у 3 рази (з 105,2 тис. шт. у 1991 році до 36,7 тис. шт. у 2009 році), розрахункова їх кількість на 1000 га посівної площі зернових (без кукурудзи) за цей період зменшилась також майже у 3 рази (з 8 шт. у 1991 році до 3 шт. у 2009 році); наявна кількість кукурудозбиральних комбайнів зменшилась більше ніж в 5 разів (з 15,3 тис. шт. у 1991 році до 2,9 тис. шт. у 2009 році), натомість розрахункова їх кількість на 1000 га посівної площі кукурудзи за цей період зменшилась у 6 разів (з 12 шт. у 1991 році до 2 шт. у 2009 році); наявна кількість бурякозбиральних машин зменшилась майже у 4 рази (з 19,8 тис. шт. у 1991 році до 5,1 тис. шт. у 2009 році), натомість розрахункова їх кількість на 1000 га посівної площі цукрових буряків збільшилась у 1,5 рази (з 12 шт. у 1991 році до 18 шт. у 2009 році). Останній факт пояснюється тим, що посівна площа цукрового буряку в Україні за цей період зменшилась майже у 5 разів і становила у 2009 році лише 322 тис. га.

Слід також відмітити, що в сільськогосподарських підприємствах України спостерігається подальше фізичне й моральне старіння машинно-тракторного парку. Майже 80 % наявної сільсь-

когосподарської техніки вже відпрацювало свій амортизаційний термін та потребує значних витрат на підтримання її у робочому стані. До того ж, переважна більшість вітчизняної техніки, що надходить у сільське господарство на сьогодні, була розроблена та поставлена на виробництво ще за часів СРСР, а нові марки машин, як правило, являють собою лише модернізовані модифікації вже давно відомих моделей. Крім того, рівень готовності наявної сільськогосподарської техніки у період найбільшого навантаження не перевищує 70-75%, що призводить до грубих порушень технологічних процесів вирощування сільськогосподарських культур [2, с.10].

Стрімке зменшення наявної кількості МТП та суттєве погіршення її якісного стану призводять до значного збільшення навантаження на фізичний трактор ріллі, а на зернозбиральний комбайн – посівів зернових. В свою чергу, все це призводить до розтягування агротехнічних строків виконання польових робіт, погіршує їх якість, значно збільшує втрати урожаю, що в кінцевому підсумку негативно відображається на якісних характеристиках виробленої сільськогосподарської продукції та її собівартості.

Що стосується сучасного стану виробництва нової техніки вітчизняними машинобудівними підприємствами, то тут відмічено ще більше погіршення ситуації протягом років.

Так, підприємства сільськогосподарського машинобудування України за період 1990-2009 рр. скоротили виробництво: тракторів у 73 рази (з 106,22 тис. шт. у 1990 році до 1,45 тис. шт. у 2009 році); плугів тракторних майже у 16 разів (з 89,16 тис. шт. у 1990 році до 5,34 тис. шт. у 2009 році); сівалок майже у 23 рази (з 57,07 тис. шт. у 1990 році до 2,54 тис. шт. у 2009 році). Що стосується виробництва зернозбиральних комбайнів, то за підсумками 2009 року в Україні їх було вироблено лише 56 штук. Інформацію про стан виробництва бурякозбиральних машин Державний комітет статистики України за останні роки взагалі не наводить. Динаміка виробництва основних видів сільськогосподарської техніки та знарядь вітчизняними підприємствами машинобудування наведена у таблиці 2.

Таблиця 2 – Виробництво основних видів сільськогосподарської техніки та знарядь в Україні, тис.шт.*

Вид с.-г. техніки	Роки							2009 у % до 1990 рр.
	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
Трактори	106,22	4,03	5,54	3,70	5,28	6,34	1,45	1,37
Плуги тракторні	89,16	3,14	3,06	2,54	3,02	7,06	5,34	5,99
Сівалки	57,07	2,01	11,32	8,97	7,07	9,94	2,54	4,45
Зернозбиральні комбайни	...	0,08	0,31	...	0,14	0,31	0,06	-
Машини бурякозбиральні	8,60	0,07	0,09	0,20	0,02	-

*Джерело: www.ukrstat.gov.ua

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, на ринку сільськогосподарської техніки в 2007-2010 роках українські сільськогосподарські товаровиробники за купівлі машин і обладнання віддавали перевагу імпортній техніці, закупки якої у ці роки досягли 76-82% обсягу закупівлі технічних засобів [3, с.79].

Так, лише у 2008 році з використанням коштів державного бюджету було придбано імпортної техніки на суму понад 1,6 млрд грн, що складає близько 90 % від загальної кількості придбаної за цією програмою сільськогосподарської техніки [4, с.105].

При цьому, кошти, які витрачають вітчизняні сільгоспвиробники на закупівлю іноземної техніки, необхідно розглядати не тільки як фактичні втрати галузі сільськогосподарського машинобудування України, а й як втрати державного бюджету та всього народного господарства країни.

Якщо ця тенденція залишиться так і надалі, то виникає реальна загроза повного згортання виробництва вітчизняними машинобудівними підприємствами деяких видів сільськогосподарської техніки та знарядь, а українські аграрії будуть змушені стимулювати створення робочих місць за кордоном та розвиватимуть іноземне сільгоспмашинобудування.

Тому вже зараз вкрай необхідно зробити кардинальні та рішучі кроки, направлені на структурну перебудову галузі та її системне техніко-технологічне переоснащення, що вимагає з боку держави суттєвої законодавчої та фінансової підтримки.

Виходячи з наведеного вище, можна зробити наступні **висновки**.

По-перше, протягом 1991-2009 років відбулось істотне зменшення кількості наявної техніки у сільськогосподарських товаровиробників, а саме: тракторів та зернозбиральних комбайнів майже

у 3 рази; кукурудозбиральних комбайнів та бурякозбиральних машин у 5 та 4 рази відповідно. Разом з цим, коефіцієнт технічної готовності по всіх видах сільськогосподарської техніки в останні роки не перевищує 70-75 %, до того ж майже 80 % наявної техніки вже відпрацювало свій технічний ресурс і є фізично зношеною та морально застарілою.

По-друге, за цей період вітчизняні підприємства сільськогосподарського машинобудування катастрофічно скоротили виробництво всіх видів техніки, а саме: тракторів у 73 рази; плугів тракторних майже у 16 разів; сівалок майже у 23 рази і т.д. Натомість, для забезпечення технологічних потреб сільського господарства в країні зараз не вистачає як мінімум 44 % тракторів і 52 % зернозбиральних комбайнів.

Щоб забезпечити відтворення технічного потенціалу аграрних підприємств до рівня технологічної потреби, з одного боку, необхідна структурна перебудова всієї галузі вітчизняного машинобудування та її системне техніко-технологічне переоснащення, а також встановлення таких взаємовигідних міжгалузевих відносин, які дозволять ефективно врегулювати комплекс питань, що стосуються сфери виробництва, купівлі (придбання), експлуатації та подальшого технічного обслуговування с.-г. техніки, а з іншого – розробка та запровадження такого механізму державної політики, який буде направлений на суттєве підвищення рентабельності всього сільськогосподарського виробництва, що в свою чергу дозволить покращити добробут аграрних товаровиробників та підвищить їх платоспроможність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кашуба Ю.П. Удосконалення організаційних форм використання сільськогосподарської техніки / Ю.П. Кашуба // Економіка АПК. – 2010. – № 6. – С.92-95.
2. Концепція Державної цільової економічної програми впровадження в агропромисловому комплексі новітніх технологій виробництва сільськогосподарської продукції на період до 2016 року:[схвалено розпорядженням Кабінету міністрів України від 23 грудня 2009 р. №1650-р] // Агрокомпас. – 2010. – №2. – С. 9-10.
3. Івашин В.В. Розвиток та функціонування технічних засобів для сільського господарства України / В.В.Івашин // Економіка АПК. – 2011. – №3. – С.78– 82.
4. Вітвицька О.Д. Розвиток ринку сільськогосподарської техніки /О.Д. Вітвицька, М.С.Доценко, М.С. Доценко // Економіка АПК. – 2010. – № 10. – С.105-108.

Анализ состояния обеспеченности техникой сельскохозяйственных предприятий Украины

А.В. Непочатенко

Проведен анализ количественно-качественного состояния обеспеченности основными видами сельскохозяйственной техники аграрных товаропроизводителей Украины, выявлены тенденции изменений на протяжении лет. Рассмотрена и проанализирована динамика производства основных видов техники отечественными предприятиями сельскохозяйственного машиностроения.

Ключевые слова: материально-техническая база, обеспеченность сельскохозяйственной техникой, машинно-тракторный парк, производство техники.

Analysis of the state of material well-being by the technique of agricultural enterprises of Ukraine

A. Nepchatenko

The analysis of the quantity-quality state of material well-being by the basic types of agricultural technique of agrarian commodity producers of Ukraine is conducted, the tendencies of changes are exposed during years. Considered and analysed dynamics of production of basic types of technique by the domestic enterprises of agricultural mechanical engineering.

Key words: material and technical base; material well-being by an agricultural technique; machino - traktorny park production of technique.

УДК 631.157/.162:657.1/2(477)

ЛЮДВЕНКО Д.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

УСКЛАДНЕНІ ТИПОЛОГІЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Різні форми власності, і навіть різні галузі народного господарства, потребують відповідно „свого” управлінського обліку. Його формуванню допомагає спеціальна типологія, а також інформація фінансового менеджменту та фінансового обліку. Традиційний підхід до оцінювання роботи підприємства – його стандартні звіти про прибуток і обсяги продажу не завжди відображає об’єктивну картину діяльності фірми.